

Búcsú Barla Gyulától*

A Kossuth Lajos Tudományegyetem tanácsa, Bölcsészettudományi Karának vezetősége és Magyar Nyelvtudományi Tanszékének oktatói, dolgozói nevében mély-séges fájdalommal, megrendülve búcsúzom dr. Barla Gyula egyetemi docenstól, a kiváló tanártól, a nagyszerű nevelőtől, a tudós kutatótól, szeretett munkatársunktól, hűséges barátunktól, pótolhatatlan és felejtethetlen halottunktól.

Szívünk és agyunk még most is tiltakozik a tragédia elfogadása ellen. Váratlanul jött, készületlenül ért bennünket a szörnyű hír. A megdöbbenés marokra szorítja szívünket, földbe gyökerezteti lábunkat. Élesen ugranak elő emlékezetünkéből az utolsó találkozások, barátságos beszélgetések, futó köszönések emlékei, hiszen olyan közeliak, frissek, elevenek: csak a tegnapiig kell visszanyúlnunk, amikor még közöt-tünk volt, amikor eszünkbe sem jutott, hogy ez lesz az utolsó szó, az utolsó kézfogás, az utolsó találkozás. Méltatlannak és igaztatlannak érezzük a szinte lesből, váratlanul, hirtelen lesújtó végzetet, hiszen alkotó ereje teljében levő társunkra csapott le, egy kiteljesedő, termékeny évek gyümölcsét érlelő tudós életpályáját törte derékba. Váro-sunk egyik legismertebb, legszínesebb, legrokonszenvesebb tanáregyéniségét veszi-tettük el. Olyan valakit, akinek derűs, tiszta embersége teljes lényét áthatotta, és gazdagon sugárzott ki környezetére: tanítványaira, munkatársaira, barátaira, ismerő-seire, mindenkire, akivel kapcsolatba került.

Rövid időt, alig 52 évet kapott a fukar kezekkel mérő sorstól. Még szinte látható közelben van a gimnazista Barla Gyula, aki falujából bejáróként kitűnő érettségit tesz a kisvárdai gimnáziumban, és beiratkozik a debreceni egyetem magyar—törté-nelem szakára. Itt korán felébred tudományos érdeklődése, és már hallgatóként de-monstrátor, díjtalan gyakornok lesz, elismerésül kitűnő alapvizsgájának. Tanári ok-levelét 1950-ben állítják ki. Rövid idő múlva a debreceni szakérettségis tanfolyam tanárává nevezik ki. Három évet töltött itt olyan fiatalok nevelésével, akik a felszaba-dulás előtt anyagi, társadalmi okokból nem tanulhattak tovább középiskolában, s akiknek ekkor nyílt módjuk, hogy szaktárgyaikból leérettségizve egyetemre kerüljenek. Ezeknek az éveknek nehéz, de szép oktató-nevelő feladatai sokat jelentettek Barla Gyula tanári egyéniségének kialakításában: a komplex feladat lelkiismeretes

* Dr. Barla Gyula a KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszékének docense 1925. április 12-én született Gyulaházán. Meghalt 1977. május 20-án Debrecenben. A Kossuth Lajos Tudományegye-tem saját halottjaként temették el 1977. június 2-án. Ekkor hangzott el ez a búcsúbeszéd. — A szerk.

ellátása során értékes szakmai, módszertani, nevelési tapasztalatokkal lett gazdagabbá. Nem véletlen, hogy e tanfolyamok befejeződése után gyakorló gimnáziumi vezetőtanári kinevezést nyert, előbb a Fazekas Gimnáziumba, majd a Kossuth Lajos Tudományegyetem Gyakorló Gimnáziumába. 1954-től 1973-ig, csaknem két évtizedig végezte ezt a felemelően szép munkát, egyszerre nevelve gimnazista tanítványait és a vezetésére bízott egyetemi hallgatókat. Csakhamar megbízást kapott arra is, hogy egyetemi előadásokat tartson az oktatási szakmódszertan területéről, később irodalomtörténetből és stilisztikából is. A címzetes egyetemi docensi rang elnyerése után 1973-ban nyert áthelyezést utolsó, egyetemi munkahelyére, aktív docensi beosztásba.

Barla Gyula nagyszerű tanáregyeniségét tanítványok tömegének emlékezete őrzi. Azoké, akik az ő óráin értették és szerették meg a magyar és a világirodalmat, akiknek szemét ő nyitotta rá a remekművek magasztos emberi értékeire, akikkel ő érezte meg anyanyelvünk erejét, szépségét, ízeit. Az ő katedráját sohasem választotta el szakadék tanítványainak padosraitól: közöttük, velük együtt fejtette fel a művek értékeit, kedvet ébresztve az olvasásra, az önálló továbbgondolására a megértetteknek, érzéket fejlesztve ki bennük az önálló ítéletalkotáshoz.

Már középiskolai évtizedei alatt is a tudós tanár típusának megtestesítője volt. Tudta: igazán nevelni, oktatni, tanítani csak az tud, aki folyamatosan fejleszti saját tudását, alkotó művelője szakmájának. A mindennapos tanári munka, iskolai elfoglaltság, közéleti, kulturális tevékenység mellett négy önálló könyvet, csaknem 40 tanulmányt publikált a magyar irodalomtörténet, illetőleg a magyar nyelv- és irodalomtanítás tárgyköréből.

Irodalomtörténeti munkásságának középpontjában Kemény Zsigmondra vonatkozó kutatásai álltak, de eredményes kutatója és kitűnő ismerője volt Arany János, Jókai Mór, Vajda János és mások műveinek is. Kiemelkedő értékű az a filológiai munka, amelyet Vajda János kritikai kiadásának első kötetéhez végzett. Az önálló kötet felérő jegyzetanyag összeállítása méltán váltotta ki a szakemberek legteljesebb elismerését, éppen úgy, mint Kemény Zsigmondról írt doktori értekezése, mely szintén az Akadémiai Kiadónál jelent meg.

Műelemző készsége, az irodalmi alkotás értékeinek kibontása hallgató kora óta fő erősségei közé tartozott. E téren kutatva hatolt egyre mélyebbre a stílus kérdéseinek feltárásában, a középiskolai stilisztika oktatás elméleti, módszertani taglalásában, a szépirodalmi mű stílusának irodalomtudományi és nyelvészeti oldalról való megközelítésében. Tanulmányok sorában foglalkozott a középiskolai stílusoktatás mai kérdéseivel és tantervi reformjával. A stíluselemzésről szóló önálló kötetében nemcsak a tennivalókat vázolta fel, hanem a hazai és nemzetközi szakirodalom széleskörű ismerete alapján példaszzerű finom elemzések sorozatával mutatott utat az irodalomtörténet oktató pedagógustársadalomnak.

Egyetemi oktatóvá való kinevezése új lendületet adott tudományos munkájának. Az irodalom és anyanyelvoktatás kérdéskörétől itt sem szakadt el, hiszen hallgatói éppen a gyakorló tanári munka küszöbén álló ötödévesek voltak, akik a metodika és a didaktika kifogyhatatlan bőségű tapasztalatait kapták meg tőle elsősorban. Kemény